

Registrering av planteliv og natur i ytre Viglesdalen, Hjelmeland kommune.

Storåna, Edelløvsskog nordøst for Nes bro.

Viglesdalen er et dalføresom løper østover fra Nes i Årdal. I dalbotnen renner Storåna.

Fra Hiavatnet 410 m.o.h i øst renner elva i stryk og småfusser ned vestover til Hiafossen, derfra videre ned til bratt elvejuv med Sendingsfossen. I vestre del av elvejuv fra Sendingsfossen veksler Storåna med roligere partier og elvestryk ned til Nes på kote ca. 120 m.

På nordside av Storåna og øst for bro ved Nes ligger en sørvendt edelløvsogli med store styva trær av ask (*Fraxinus excelsior*), alm (*Ulmus glabra*) og lind (*Tilia cordata*). Området er i dag verdisatt til svært viktig-A i Norsk Naturbase.

Østover fra parkeringsplass ved Nes bro på nordside av elv ligger en gammel ferdsels/traktorvei parallell østover langs Storåna nesten helt inn til Djupingen i Storåna. Den sørvendte edelskoglia har i dag en rik flora av regionalt varmekrevende og sjeldne karplanter, mose og lav som vokser i veitrase, i veikant og på gamle styva trær i kant mot veitrase.

I selve veitrase vokser de regionalt sjeldne orkideene fuglereir (*Neottia nidus-avis*) og grov nattfiol (*Plantanthera montana*) og i tillegg lundkarse (*Cardamina impatiens*), filtkongsllys (*Verbascum thapsus*), myske (*Galium odoratum*) og rødkjeks (*Torilis japonica*). På fuktige berg og i varmekjær ur i overkant av veitrase vokser dessuten regionalt sjeldne arter som bergperikum (*Hypericum montanum*), kantkonvall (*Polygonatum odoratum*) og lintorskemunn (*Linaria vulgaris*).

Gamle alm-,lind-,aske styver har en interessant kryptogamflora og størrelsen/alder tilsier nasjonal verdi, ask og alm er i tillegg **VU** sårbare. På disse gamle styva trestammene ble registrert rødlistearter som: *Thelopsis rubella* **VU**, Bleik kraterlav (*Gyalecta flotowii*) **VU**, *Gyalecta truncigena* **VU**, skorpefiltlav (*Fuscopannaria ignobilis*) **NT**, almekullsopp (*Hypoxylon vogesiacum*) **NT** og på furu ring-/hornstry (*Usnea* cf. *flammea/cornuta*) **NT**. I tillegg fine lavsamfunn med arter som: rundporelav (*Sticta fuliginosa*), kystnever (*Lobaria virens*), lungenever (*Lobaria pulmonaria*), vanlig blåfiltlav (*Pectenia plumbea*), blanknever (*Peltigera horizontalis*), grynvrenge (*Nephroma bellum*), kystvrenge (*Nephroma laevigatum*), lodnevrenge (*Nephroma resupinatum*), stiftfiltlav (*Parmeliella triptophyllum*) og muslinglav (*Normandina pulchella*).

Av moser kan nevnes mindre vanlige arter som glansmose (*Homalia trichomanoides*) og kystmose (*Loeskeobryum brevirostre*). Ryemose (*Antitrichia curtipendula*) forekommer i store mengder i uren.

I de sørvendte varme urene i edelløvsoglien på nordside av Storåna er det observert den sjeldne oljebillen (*Meloe violaceus*) og har ellers stort potensial for andre sjeldne insekter.

På sørside av Storåna og i den nordvendte lisdene ned mot elva ble det registrert, hinnebregne (*Hymenophyllum wilsonii*) og fuktighetskrevede mosearter som storstylte (*Bazzania trilobata*), vengemose (*Douinia ovata*), pelssåtemose (*Campylopus atrovirens*), trøksåtemose (*Campylopus flexuosus*), kollegråmose (*Racomitrium affine*) og lyngtorvmose (*Sphagnum quinquefarium*).

Det ble observert en strandsnipe i elveløp øst for bro ved Nes.

Innen området fra Djupingen og ned til bru ved Nes er det registrert : karplanter, mose, lav og sopp.

Hialia.

I sørvendt lisode på nordside av Storåna, øst for bro mot Hia finnes en edelløvsog, verdi viktig-B lokalitet, nevnt som fattig edelløvsog.

Nedre og vestre del av edelløvsog er dominert av gamle styva ask, alm, lind og enkelte bjørke-trær med åpen naturbeitemark mellom gamle trær med brystmål 3 – 4 m. Alm og ask er **VU** sårbare og det er nasjonalt sjeldent å se slike dimensjoner på trær. Høyere opp og østover i lisode går edelløvsog over til mer ensartet stor bjørkesog i ur. De aktivt beita partiene har gress og urter med flere arter som forekommer sjeldent i regionen som: filtkongsslys (*Verbascum thapsus*), bergskrinneblom (*Arabis hirsuta*), maurarve (*Moehringia trinervia*) og gullstjerne (*Gagea lutea*).

Følgende rødlistearter går igjenn på flere av de gamle styva trærne i alm-lindeskogen, *Thelopsis rubella* **VU**, *Gyalecta truncigena* **VU**, bleik kraterlav (*Gyalecta flotowii*) **VU** og almekullsopp (*Hypoxylon vogesiacum*) **NT**. På gammel ask ble registrert bleikdoggnål (*Sclerophora pallida*) **NT**. Flere relativt sjeldne arter for Rogaland som bleik skribelav (*Alyxoria varia*) på alm, *Arthonia* cf. *muscigena* ny for Rogaland. Enkelte lavararter som sølvnever (*Lobaria amplissima*), kystnever (*Lobaria virens*), skrubbenever (*Lobaria scrobiculata*) og lungenever (*Lobaria pulmonaria*) indikerer lang kontinuitet i gammel skog.

Innen området ble også registrert moser med østlig tendens som er relativt sjeldne i Rogaland: Ekornmose (*Leucodon sciuroides*), stubbesigd (*Dicranum montanum*), glansmose (*Homalia trichomanoides*), putehårstjerne (*Syntrichia ruralis*) og reipmose (*Pterigynandrum filiforme*). Samt andre sjeldne mosearter som: Skjerfmose (*Apometzgeria pubescens*), galleteppemose (*Porella aborris-vitae*), skyggehusmose (*Anomodon rugellii*), vrengefellmose (*Neckera pumila* og hornflik (*Lophozia longidens*).

Kombinasjonen mellom varmerike skoglier, mange naturtyper og mye død ved tilsier et rikt insektliv som enda ikke er undersøkt.

Langs Storåna opp mot Sendingsfossen finnes partier med grov blokkmark med store gamle styva tre av alm, lind, bjørk og en uvanlig stor hassel. Ryemose (*Antitrichia curtipendula*) finnes i store mengder på gamle trær og på steinblokker i skogbunn.

I denn storsteinete blokkmarka nær elvebredden finnes et fuktig miljø med rik mose og lavsamfunn på steinblokker og trestammer her ble registrert kystkorallav (*Bunodophoron melanocarpum*) **NT**, (rundporelav (*Sticta fuliginosa*), buktporelav (*Sticta sylvatica*), kystårenever (*Peltigera collina*), skjellnever (*Peltigera praetextata*), blanknever (*Peltigera horizontalis*), muslinglav (*Normandina pulchella*), filthinnelav (*Leptogium saturninum*), blyfiltlav (*Leptogium cyanescens*), lodnevrenge (*Nephroma resupinatum*, grynvreng (*Nephroma parile*), kystvreng (*Nephroma laevigatum*), glattvreng (*Nephroma bellum*), vanlig blåfiltlav (*Pectenia plumbea*), skålfiltlav (*Protopannaria pezizoides*), stiftfiltlav (*Parmeliella triptophylla*) og grynfiltlav (*Pannaria conoplea*). Samt taglmose (*Sphenolobosis pearsonii*).

På nordvendte berg på sørside og øst for Hia bro i Storåna ble registrert hinnebregne flere steder.

Strandsnipe og fossekall ble observert flere steder mellom hia bru og Sendingsfossen. I bergrevne helt inn til Storåna i vestre del av juv fra Sendingsfossen, trolig reirplass med stor aktivitet på inn og utflyging av fossekall.

Det er uten tvil satt for lav naturverdi på dette området, med nyere funn av mange rødlist arter og naturtypen gammel alm – lindeskog må området oppjusteres fra verdi-B til Verdi A.

Hiavatnet – Sendingsfossen

Det er ikke gjort så mange registreringer av arter i dette området, med fravær av registreringer for mose og lav. Selve juvet i Sendingsfossen, har ikke noen registreringer p.g.a. vanskelig tilgjengelighet men har et potensial for sjeldne mosearter.

Funn av myrkråkefot er gjort i området nær opp til Storåna ved Hiafossen. Dette er en art som er avhengig av jevnlig flomvann på vokseplassen og er å betrakte som relativt sjelden.

Det er langs Storåna registrert totalt: 238 karplanter, 96 sopp, 84 moser, 65 lavararter.

Lyngsåna – Nes

Lyngsåna renner gjennom bekkejuv ned til samløp med Storåna nede på Nes på kote ca.120. Fra Rykandfossen i øvre del av elvejuv på kote 400, kaster elven seg ned i et bratt og vanskelig tilgjengelig elvejuv i underkant av den 52 m høye Rykandfossen.

Skogli på vestsida av Lyngsåna består for det meste av bjørk. I den nordvendte bjørkeskogen ble det registrert et stort antall med moser som er avhengig av høy luftfuktighet som: bergljåmose (*Dicranodontium uncinatum*), raspljåmose (*Dicranodontium asperulum*),

gullhårmose (*Breutelia chrysocoma*), hornflik (*Lophozia longidens*), skyggehusmose (*Hylocomiastrum umbratum*), fingersaftmose, (*Riccardia palmata*), vengemose (*Douinia ovata*) og larvemose (*Nowellia curvifolia*). I overgant mot fuktige berg i nedre del av skogli en stor uvanlig stor bestand av purpurmose (*Pleurozia purpurea*). Av andre relativt sjedne arter kan nevnes dverglemenmose (*Tetraplodon angustatus*), fagerlemenmose (*Tetraplodon mnioides*) og taglmose (*Sphenolobopsis pearsonii*).

I underkant av berg på vestside og høyt opp i skogli ut mot elvejuv ble registrert kystsaltlav (*Stereocaulon delisei*) **VU** og muslinglav (*Normandina pulchella*) og den sjeldne sopparten plyjskjermssopp (*Pluteus umbrosus*).

Vanskelig tilgjengelig elvejuv med fossesprøytsone i underkant av Rykandfossen har potensial for sjeldne moser.

På beite/kulturmark på Nes er det gjort funn av diverse sopparter som er knyttet til beitemark, som beiterødspore (*Entoloma sericeum*), gul nålehatt (*Rickenella fibula*), liten mønjevokssopp (*Hygrocybe miniata*) og seig vokssopp (*Hygrocybe laeta*) og den relativt sjeldne sandrøyksopp (*Lycoperdon lividum*). Ved søk på rett tidspunkt kan det være potensial for å finne sjeldne beitemarksopp.

Det ble også registrert den sjeldne billen, grønn sandjeger (*Cicendela campestris*) på kulturmark.

Det er langs Lysåna registrert totalt: 105 karplanter, 37 sopp, 142 moser og 36 lavararter.

All reduksjon av vannføring og luftfuktighet i elvejuv og langs elveløp i Storåna, Lyngsåna og Sandvassåna vil få uante følger og vil kunne påvirke den rike floraen av karplanter, mose og lav med tap av arter. Vi vil også påpeke mangel på kunnskap, store (hull) om naturtyper og arter innen området.

Ove S Førland, Leiv krumsvik, John Inge Johnsen og Audun Steinnes.